

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z dnia 13 stycznia 2016 r.

w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw

Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie opiniuje przedłożony poselski projekt ustawy o zmianie ustawy i niektórych innych ustaw.

W ocenie Rady nie można uznać, że rozwiązania przyjęte przez projektodawcę realizują wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 sygn. akt K 23/11. Niewątpliwie projekt ogranicza standardy ochrony praw i wolności obywatelskich.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 sygn. akt 23/11 niejawnie pozyskiwanie przez organy władzy publicznej informacji o jednostce wymaga zachowania daleko idących gwarancji proceduralnych. Na konieczność wprowadzenia takich regulacji zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 grudnia 2005 r. w sprawie o sygn. K 32/04 oraz w postanowieniu sygnalizacyjnym z 25 stycznia 2006 sygn. akt S 2/06. Projekt nie wprowadza jednak jakichkolwiek mechanizmów mających na celu zagwarantowanie osobie, wobec której stosowano czynności kontroli operacyjnej, możliwości kwestionowania legalności i celowości stosowania tych środków. Co więcej, w przypadku negatywnego wyniku kontroli operacyjnej, inwigilowana osoba nigdy nie uzyska wiedzy o podjętych wobec niej czynnościach.

Opiniowany projekt zakłada, że kontrolą operacyjną mogą być objęte osoby zobowiązane do zachowania tajemnicy obrończej, spowiedzi, mediacyjnej i zawodowej. W związku z tym krytycznie należy ocenić projektowany art. 19 ust. 15 f ustawy o Policji i odpowiednie przepisy pozostałych ustaw zawierających tożsame regulacje, zgodnie z którymi w razie przypuszczenia, że materiały uzyskane w toku kontroli operacyjnej mogą zawierać informacje objęte tajemnicą obrończą, spowiedzi, mediacyjną lub stanowiące tajemnice zawodowe, właściwy organ Policji (i organy innych formacji wskazane w pozostałych nowelizowanych ustawach) przekazuje te informacje prokuratorowi. Takie rozwiązanie uprawnia funkcjonariuszy Policji i innych służb do arbitralnego i dyskrecjonalnego decydowania o charakterze uzyskanych materiałów oraz dużej dowolności w zakresie wykonania obowiązku przekazania ich prokuratorowi, a w konsekwencji również

sądowi. Ponadto omawiany przepis nie określa terminu, w jakim organy Policji i innych służb mają obowiązek przekazać materiały uzyskane w toku czynności operacyjnych, mimo że na prokuratora nałożono obowiązek niezwłocznego skierowania tych materiałów do sądu, który zarządził kontrolę operacyjną.

Krajowa Rada Sądownictwa krytycznie również ocenia projektowane rozwiązania w zakresie pozyskiwania przez Policję i inne służby danych telekomunikacyjnych, internetowych i pocztowych. Projektodawca bardzo szeroko określił zakres udostępniania danych telekomunikacyjnych, pocztowych i internetowych Policji, a także innym służbom, co stanowi niewątpliwie ingerencję w prawo do ochrony prywatności i tajemnicy komunikowania się. Jakkolwiek taką ingerencję można uzasadnić potrzebą walki z przestępczością, to dopuszczalność stosowania takich środków jest uzależniona od spełnienia wymagań wynikających z zasady proporcjonalności wskazanej w art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt w omawianym zakresie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej. Możliwość uzyskania dostępu do danych telekomunikacyjnych, internetowych i pocztowych stanowi ingerencję w prawa podstawowe określone w art. 7 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, to jest w prawo do poszanowania życia prywatnego, rodzinnego, domu i komunikowania się oraz art. 8 Karty Praw Podstawowych - prawa do ochrony danych osobowych.

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca ponadto uwagę, że projekt zawiera niedostateczne gwarancje proceduralne wynikające z braku efektywnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, pocztowych i internetowych. Nie można uznać za skuteczną procedurę przewidującą składanie przez Policję i inne służby półrocznych sprawozdań właściwemu sądowi okręgowemu. Proponowana procedura kontrolna ma charakter następczy, a ponadto służy de facto celom statystycznym, gdyż projekt nie przyznaje sądom żadnych kompetencji w razie stwierdzenia uchybień w działaniu Policji i innych służb w pozyskaniu danych. Zgodnie bowiem z projektowanym art. 20 ca ust. 3 ustawy o Policji (i tożsamymi regulacjami w pozostałych nowelizowanych ustawach) sąd okręgowy w ramach kontroli może jedynie zapoznać się z materiałami uzasadniającymi udostępnienie Policji (i innym służbom) danych telekomunikacyjnych, pocztowych lub internetowych, a po 30 dniach po zakończeniu kontroli poinformować o jej wynikach odpowiednie służby. Projekt zatem

w ogóle nie przewiduje możliwości jakiegokolwiek kontroli w zakresie pozyskiwania danych określonych w art. 20 cb ust. 1 ustawy o Policji i innych ustawach.

W powyższym zakresie projektowane przepisy są również niezgodne z prawem Unii Europejskiej, gdyż w wyroku z 8 kwietnia 2014 r. w połączonych sprawach o sygn. C-293/12 i sygn. C-594/12 Europejski Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że brak uprzedniej kontroli sądu lub niezależnego organu odnośnie prawidłowości pozyskiwania danych stanowi ingerencję w prawa podstawowe ustanowione w art. 7 i 8 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Krajowa Rada Sądownictwa zauważa również, że projekt nie zawiera przepisów określających okres, w jakim dane są przetwarzane i co jaki czas powinno się dokonywać weryfikacji potrzeby dalszego przetwarzania zgromadzonych danych. Zgodnie z projektem służby uprawnione są do przechowywania danych bez ograniczeń czasowych i uprawnione do arbitralnej decyzji o przekazaniu ich prokuratorowi, bądź o protokolarnym ich zniszczeniu (art. 20c ust. 6 i ust. 7 ustawy o Policji). Postępowanie tym w zakresie pozbawione jest jakiegokolwiek kontroli sądowej lub kontroli innego organu.